

Валентин Володимирович Бондаренко,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-0170-2616>

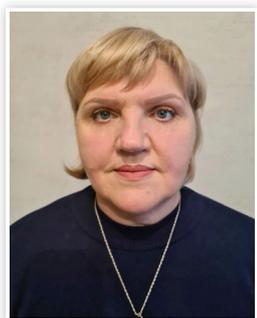
Ганна Володимирівна Бикова,
кандидатка наук з фізичного виховання і спорту, доцентка,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-1006-0296>

Олексій Володимирович Нікітенко,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Київська обл., Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-2748-8563>

Світлана Василівна Буряк,
викладачка кафедри спеціальної фізичної підготовки,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0009-0002-8285-1871>

УДК 796.85:351.741:378.046-021.68

DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2024-1\(92\)-71-77](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2024-1(92)-71-77)

ТАКТИКА САМОЗАХИСТУ ЯК СКЛАДОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Анотація.

Проаналізовано наукову літературу, яка висвітлює особливості формування та вдосконалення професійної компетентності поліцейських на різних етапах професійного навчання. Опрацьовано нормативні документи, що регламентують післядипломну освіту поліцейських. У контексті формування навичок із тактики самозахисту висвітлено тематичне наповнення довгострокових, короткострокових курсів підвищення кваліфікації та спеціалізації поліцейських. Розглянуто етапи та визначено напрями вдосконалення навичок із тактики самозахисту в системі післядипломної освіти поліцейських.

Ключові слова: післядипломна освіта; професійна компетентність; поліцейський; підвищення кваліфікації; тактика самозахисту; тактична підготовка.

Військова агресія проти нашої держави актуалізувала питання професійної компетентності працівників Національної поліції. Зазначене потребує вдосконалення системи професійного навчання, оскільки ключовим завданням поліцейської освіти є забезпечення належного рівня професійної компетентності правоохоронців [1–4].

Детальний аналіз ситуацій службової діяльності працівників поліції дає підстави констатувати низький, а подекуди недостатній рівень сформованості професійної компетентності [5]. Низький рівень підготовленості правоохоронців є наслідком застосування неправомірних дій щодо громадян, свідоме перевищення меж необхідної оборони під час використання поліцейських заходів примусу тощо [6]. Наявність таких ситуацій засвідчує необхідність обґрунтування і введення в освітній процес сучасного практичного інструментарію вдосконалення складових професійної компетентності працівників поліції, а саме навичок із тактики самозахисту та застосування поліцейських заходів примусу [7; 8].

Вивчення сучасної наукової літератури засвідчує наявність значної кількості наукових праць, присвячених вивченню перспективних напрямів підвищення рівня професійної компетентності майбутніх фахівців [1; 4; 5; 9–13]. Попри значний масив праць, що спрямовані на дослідження компетентнісного підходу в освіті, з-поміж учених немає єдності щодо тлумачення цих понять. На думку дослідників, компетентність як комплексна особистісна категорія означає практичну готовність і здатність людини діяти в певній галузі. Вона охоплює теоретичні знання, уявлення, уміння, навички, мотиви, цінності; передбачає наявність досвіду діяльності [5].

Інші вчені трактують «професійну компетентність» «як інтегральну характеристику особистості, що визначає здатність розв'язувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного й життєвого досвіду, цінностей і прагнень» [1]. Досягнення компетентності здебільшого ототожнюють із професіоналізмом і набуттям професійної майстерності в певній галузі [12].

У контексті правоохоронної діяльності науковець І. Жукевич вважає, що професійна компетентність – інтегроване особистісне утворення, яке складається з досвіду, теоретичних знань, практичних умінь, особистісних якостей, що забезпечує готовність професіонала до ефективного здійснення правоохоронної діяльності [14, с. 59].

Опрацювання наукової літератури та нормативних документів засвідчує, що професійно компетентним є працівник поліції, який володіє: теоретичними знаннями в галузі права, має належний рівень знань, умінь і навичок зі скла-

дання процесуальних документів, ефективної поведінки під час масових заходів, зокрема сформовані навички застосування поліцейських заходів; необхідними психологічними особистісними рисами; емоційно-ціннісними орієнтирами та національними переконаннями [1].

Науковці констатують, що вагому роль у формуванні професійної компетентності правоохоронців відіграє система післядипломної освіти, оскільки ця складова професійного навчання значно підвищує рівень правосвідомості службовця та надає йому необхідний стимул для подальшого зростання та якісного виконання правоохоронних функцій [15]. Дослідник О. Захарченко зазначає, що з позиції суб'єктивного впливу значення післядипломної освіти поліцейських полягає в: здатності стимулювати професійні здібності та мотиви до професійного навчання і діяльності; опануванні поліцейським нових знань, умінь і навичок; усвідомленні своєї переваги під час атестації та/або переміщення на іншу посаду; формуванні впевненості; усвідомленні правильності вибору професійної діяльності, що позитивно впливає на службову діяльність поліцейського; можливості знаходити ефективні шляхи комунікації із громадянами під час виконання службових повноважень [11, с. 140]. Відомча післядипломна освіта суттєво впливає на розвиток особистісних якостей поліцейських [11, с. 142].

Отже, аналіз сучасних наукових праць і ситуацій практичної діяльності поліцейських засвідчує необхідність удосконалення складових професійної компетентності правоохоронців, зокрема навичок із тактики самозахисту та застосування поліцейських заходів примусу під час навчання в системі післядипломної освіти.

Мета статті полягає в тому, щоб визначити напрями вдосконалення навичок із тактики самозахисту в системі післядипломної освіти поліцейських.

Сутність процесу вдосконалення професійної компетентності поліцейського полягає в актуалізації та поглибленні знань, удосконаленні вмінь і навичок під час професійного навчання, яке здійснюють поетапно та відповідно до ст. 72 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII [16]. Професійне навчання поліцейських передбачає такі складові: первинна професійна підготовка; підготовка в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання; післядипломна освіта; службова підготовка [2; 16].

Головним видом професійного навчання працівників практичних підрозділів Національної поліції України під час професійної діяльності є післядипломна освіта та службова підготовка. Службову підготовку поліцейських розглядають як систему заходів, що спрямовані на закрі-

плення й оновлення необхідних знань, умінь і навичок відповідно до оперативної обстановки, специфіки та профілю оперативно-службової діяльності [3]. Післядипломну освіту поліцейських здійснюють на загальних засадах, визначених Законом України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII, з урахуванням особливостей, окреслених Законом України «Про Національну поліцію». Метою післядипломної освіти є задоволення індивідуальних потреб поліцейських в особистому професійному зростанні, забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, які здатні компетентно й відповідально виконувати свої функції. Післядипломну освіту правоохоронці можуть здобувати безпосередньо в підрозділах поліції або в закладах освіти, зокрема на договірних умовах. Зміст післядипломної освіти визначається відповідними планами і програмами з урахуванням сучасних вимог до засобів, форм і методів професійної діяльності. Згідно з нормативними документами, поліцейські зобов'язані проходити підвищення кваліфікації за відповідним напрямом службової діяльності раз на три роки або в разі призначення на керівну посаду, а також вищу керівну посаду, ніж займана [16].

Післядипломна освіта охоплює спеціалізацію, перепідготовку, стажування та підвищення кваліфікації. Спеціалізація – складова спеціальності, що передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки працівників поліції. Направленню на спеціалізацію підлягають працівники поліції структурних підрозділів центрального органу управління Національної поліції України та територіальних органів Національної поліції України, які несуть службу на посадах, які за класифікацією професій належать до категорій керівників, професіоналів і фахівців, які: переміщені на іншу посаду, виконання обов'язків за якою потребує нових знань, умінь і навичок; уперше прийняті на службу в поліцію; призначені на посади в новостворені підрозділи поліції [1]. Тривалість спеціалізації охоплює не менше ніж 24 дні (192 год). Перепідготовка – це професійне навчання, що спрямоване на опанування працівниками поліції іншою професією. Стажування здійснюють для формування та закріплення на практиці професійних компетентностей, які були набуті під час теоретичної підготовки, з метою виконання завдань й обов'язків на займаній посаді або посаді вищого рівня, опанування вітчизняного та закордонного досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на вищому рівні в межах певної спеціальності. Стажування зобов'язані проходити такі категорії працівників: поліцейські, які зараховані до кадрового резерву (для просування по службі); поліцейські, які вперше призначені на посади керівного складу Націо-

нальної поліції України; інші працівники поліції – у разі призначення на нову посаду. Підвищення кваліфікації спрямоване на поліпшення рівня готовності працівника поліції до виконання професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки завдяки опануванню нових знань, умінь у межах професійної діяльності або галузі знань [16]. Така форма післядипломної освіти є досить поширеною, оскільки вона цілеспрямована, дешевша та менш тривала, ніж нова підготовка.

Розрізняють довгострокове та короткострокове підвищення кваліфікації. Навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації спрямоване на опанування, оновлення та поглиблення працівниками спеціальних фахових, правових, управлінських компетентностей, а також вивчення вітчизняного та закордонного досвіду, що сприяє якісному виконанню ними своїх посадових обов'язків, розширенню компетенції тощо. Таке підвищення кваліфікації проводиться для працівників поліції, яких зараховано до кадрового резерву. Тривалість довгострокового підвищення кваліфікації визначається програмою, але обсягом не менше 72 академічних годин [1].

Короткострокове підвищення кваліфікації (спеціалізовані навчальні курси, тематичні семінари, семінари-практикуми, семінари-тренінги, інші види) здійснюють із метою вивчення актуальних проблем державного управління, нових актів законодавства, кращого вітчизняного та закордонного досвіду провадження управлінської, правоохоронної та правозахисної діяльності. Тривалість такого підвищення кваліфікації становить до 72 академічних годин. Короткострокове підвищення кваліфікації працівників поліції може здійснюватися за місцем несення ними служби з обов'язковим залученням науково-педагогічного та педагогічного складу.

Підґрунтям процесу вдосконалення професійної компетентності працівників поліції в системі післядипломної освіти є: ідея формування особистості фахівця, який оновлює та набуває необхідних знань і спеціальних навичок для успішного виконання обов'язків із забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності й інших службових завдань; розуміння необхідності постійного вдосконалення своєї професійної майстерності з урахуванням специфіки діяльності в конкретних підрозділах поліції; навчання прийомам і засобам забезпечення особистої безпеки під час виконання службових обов'язків, у разі надзвичайних подій і в екстремальних умовах; формування високої психологічної стійкості працівників поліції, розвитку спостережливості, пильності, пам'яті, мислення та інших професійно-психологічних якостей і навичок [1].

Тематичне наповнення курсу підвищення кваліфікації зумовлене специфікою завдань, які виконує поліцейський певного підрозділу. Для поліцейських, у посадових обов'язках яких передбачено контакти з різними верствами населення, систематичне виконання завдань, які пов'язані з підтриманням публічної безпеки та порядку, під час проходження курсу підвищення кваліфікації заплановано навчальні заняття з тактики самозахисту. Так, короткострокове підвищення кваліфікації поліцейських підрозділів взаємодії з громадами охоплює п'ять днів (40 год). Для вдосконалення навичок із тактичної підготовки передбачено шість годин, серед яких дві години – на вдосконалення навичок із тактики самозахисту за темою «Застосування заходів поліцейського примусу. Захист від нападу». Курс спеціалізації патрульних поліцейських охоплює 24 дні (192 год). На вдосконалення навичок із тактичної підготовки виокремлено 28 год, з яких тактика самозахисту охоплює 6 год (застосування заходів поліцейського примусу (фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї), захист від нападу, моделювання ситуацій службової діяльності). Дещо менший за тривалістю курс підвищення кваліфікації патрульних поліцейських. Він охоплює 12 днів (98 год з урахуванням контрольних заходів). На вдосконалення навичок із тактики самозахисту виокремлено шість годин, причому тематика передбачає різні способи надягання кайданків і тактику затримання особи індивідуально та в складі групи.

Короткострокове підвищення кваліфікації працівників тренінгових центрів триває 12 днів (96 год), з-поміж яких 18 год виокремлено на тематичний напрям «Тактика самозахисту та особистої безпеки». Під час проходження курсу поліцейські вдосконалюють такі дії та прийоми фізичного впливу, як: комбінований захист від завдання ударів руками та ногами (блоки, больові прийоми); способи силового затримання правопорушника та застосування спеціальних засобів (взаємодія поліцейських при затриманні правопорушника різними способами та з різних позицій, з раптовою атакою, залежно від ситуації та тактичного задуму); звільнення від захоплень та обхоплень супротивника; екстремальні умови (захист від ударів ножем, погрози вогнепальною зброєю, підручними засобами, груповий напад).

Під час проходження спеціалізації поліцейських, яких уперше прийнято на службу в поліцію та які не підлягають повторному направленню на первинну професійну підготовку зі 192 год на фізичну підготовку (тактика самозахисту) тематичним планом передбачено 20 год. Працівники вдосконалюють навички комбінованого захисту від завдання ударів руками та ногами (блоки, больові прийоми); способи силового затримання (затримання «замком», «ривком», «при

підході ззаду»); звільнення від захоплень та обхоплень супротивника; протидії нападнику в екстремальних умовах (захист від ударів ножем, погрози вогнепальною зброєю, підручними засобами, груповий напад). Тактична підготовка цієї категорії слухачів охоплює 30 год і передбачає опанування низки тем, серед яких: застосування поліцейських заходів примусу; зовнішній і внутрішній огляд будівлі, режим пошуку; дії в ситуаціях, що потребують негайного втручання тощо.

Аналіз тематичних планів, методичних матеріалів і сучасної наукової літератури дає підстави констатувати, що для вдосконалення навичок із тактики самозахисту слід вводити в навчальні заняття в системі післядипломної освіти практичні завдання, які передбачають моделювання ситуацій практичної діяльності щодо визначення правових підстав застосування поліцейських заходів, переходу від превентивного до заходу примусу та навпаки [1].

Удосконалення навичок із тактики самозахисту, як складової професійної компетентності працівника поліції в системі післядипломної освіти охоплює чотири етапи: 1) усвідомлення правоохоронцем необхідності професійного розвитку, удосконалення навичок самозахисту та застосування заходів поліцейського примусу; 2) планування та формування індивідуальної стратегії розвитку цих навичок; 3) безпосередня практична діяльність із реалізації поставлених завдань, спрямованих на розвиток навичок із тактики самозахисту; 4) аналіз і корегування діяльності щодо розвитку навичок із тактики самозахисту науково-педагогічним працівником.

З урахуванням специфіки професійного навчання поліцейських у системі післядипломної освіти, організація процесу вдосконалення складових професійної компетентності правоохоронців, зокрема навичок із тактики самозахисту та застосування поліцейських заходів примусу, передбачає врахування низки принципів, зокрема неперервності, зв'язку теорії з практикою, інтегративності, технологічності, активності й інтерактивності, індивідуалізації, самоорганізації та самореалізації, цілісності, рефлексивності, системності та послідовності.

Отже, удосконалення навичок із тактики самозахисту як складової професійної компетентності працівника поліції в системі післядипломної освіти буде ефективним за умови дотримання низки педагогічних принципів, залучення відповідних засобів, методів навчання та поглибленої практичної спрямованості.

Перспективи подальших досліджень полягають в обґрунтуванні та розробленні ситуаційних завдань із практичних ситуацій службової діяльності з урахуванням спеціалізації поліцейських, які проходять підготовку в системі післядипломної освіти.

Використані літературні джерела

1. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції : зміст і перспективні напрями : монографія / В. В. Бондаренко. – Київ, 2018. – 524 с. – URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/fed1e3b8-c4ec-4375-9ca4-844f96f547c4/content>.

2. Бондаренко В. В. Система професійного навчання працівників Національної поліції України / В. В. Бондаренко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2017. Вип. 6 (88) 16. – С. 21–25. (Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»).

3. Бондаренко В. В. Службова підготовка як складова системи професійного навчання працівників Національної поліції України / В. В. Бондаренко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2017. – Вип. 7 (89) 16. – С. 4–8. (Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»).

4. Бондаренко В. В. Методологічні підходи до професійного навчання майбутніх працівників патрульної поліції / В. В. Бондаренко, В. А. Данильченко, Н. Ю. Худякова, О. І. Кримець // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. – 2019. – Вип. 2. – С. 80–88.

5. Бондаренко В. В. Практичні аспекти формування професійної компетентності працівників патрульної поліції / В. В. Бондаренко, Н. Ю. Худякова, Ю. І. Давигора // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2020. – Вип. 5 (125) 20. – С. 29–35. (Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»).

6. Давигора Ю. І. Гуманістичний аспект формування професійної компетентності майбутніх правоохоронців у контексті нової концепції діяльності Національної поліції України / Ю. І. Давигора, Н. Ю. Худякова, В. В. Бондаренко // Modern science: problems and innovations. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. – Sweden, 2020. – P. 172–177.

7. Спеціальна фізична підготовка : навч. посіб. / [В. Бондаренко, С. Решко, В. Дідковський та ін.]; за заг. ред. В. Чернея, Р. Сербина. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П., 2021. – 341 с. – URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/3d021e3e-db65-4e01-a328-ac67fef1574f/content>.

8. Бондаренко В. В. та ін. Модель готовності майбутнього правоохоронця до діяльності в умовах нападу озброєного супротивника / В. В. Бондаренко, К. В. Пронтенко, В. В. Пронтенко // Молода спортивна наука України. – 2013. – Вип. 17. – Т. 4. – С. 17–22.

9. Бондаренко В. В. та ін. Формування професійних умінь і навичок у майбутніх правоохоронців під час фахової підготовки / В. В. Бондаренко, Н. Ю. Худякова, Ю. І. Давигора, С. В. Русанівський // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – № 4. – 2020. – С. 37–44.

10. Бондаренко В. та ін. Управлінська компетентність сучасного керівника в галузі правоохоронної діяльності / В. Бондаренко, Г. Бикова, С. Русанівський // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. – 2021. – Вип. 2 (27). – С. 7–14. – URL: https://pi.iod.gov.ua/images/pdf/2021_2/1.pdf.

11. Bondarenko V. et al. Scientific tools for forming professional competence of patrol police officers / V. Bondarenko, I. Okhrimenko, V. Piskovskiy, A. Antoshchuk, A. Marchuk // International Journal of Evaluation and Research in Education. – 2022. – No. 11 (2). – P. 687–695. DOI: 10.11591/ijere.v11i2.21987.

12. Bondarenko V. et al. Formation of the professionally significant skills and competencies of future police officers during studying at higher educational institutions / V. Bondarenko, I. Okhrimenko, I. Tverdokhvalova, K. Mannapova, K. Prontenko // Revista Românească pentru Educație Multidimensională. – 2020. – No. 12 (3). – P. 246–267. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/320>.

13. Bondarenko V. et al. Professional Skills and Competencies of the Future Police Officers / V. Bondarenko, I. Okhrimenko, O. Yevdokimova, N. Sydoruk, O. Dzhazhyk, I. Boichuk, N. Kalashnik, M. Kozlovets, V. Slyusar, V. Pavlenko, N. Biruk, I. Verbovskiy, & I. Bloshchynskiy // International Journal of Applied Exercise Physiology. – 2020. – Vol. 9 (5). – P. 35–43. – URL: <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/975>.

14. Жукевич І. О. Професійна компетентність майбутнього правоохоронця: сутність і складові / І. О. Жукевич // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 6. – С. 54–60.

15. Захарченко О. Роль та значення післядипломної освіти поліцейських у підвищенні їхнього професійного рівня / О. Захарченко // Підприємство, господарство і право. – 2020. – № 6. – С. 138–142.

16. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

References

1. Bondarenko, V. V. (2018). *Profesiina pidhotovka pratsivnykiv patrolnoi politzii: zmist i perspektyvni napriamy* [Professional training of patrol police officers: content and promising directions]. Kyiv. Retrieved from: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/fed1e3b8-c4ec-4375-9ca4-844f96f547c4/content>. [in Ukrainian].

2. Bondarenko, V. V. (2017). *Systema profesiinoho navchannia pratsivnykiv Natsionalnoi politzii Ukrainy* [System of professional training of employees of the National Police of Ukraine]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of the National Pedagogical University named after MP Drahomanov*. 6 (88) 16, P. 21–25. [in Ukrainian].

3. Bondarenko, V. V. (2017). *Sluzhbova pidhotovka yak skladova systemy profesiinoho navchannia pratsivnykiv Natsionalnoi politzii Ukrainy* [Service

training as part of a system of professional training for National Police staff of Ukraine]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov*. 7(89), P. 4–8. [in Ukrainian].

4. Bondarenko, V. V., Danylchenko, V. A., Khudiakova, N. Yu. & Krymets, O. I. (2019). Metodolohichni pidkhody do profesiinoho navchannia maibutnykh pratsivnykiv patrolnoi politsii. [Methodological approaches to professional training of future patrol police officers] *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy – Pedagogical innovations: ideas, realities, prospects*. 2, P. 80–88. [in Ukrainian].

5. Bondarenko, V. V., Khudiakova, N. Iu. & Davyhora, Yu. I. (2020). Praktychni aspekty formuvannia profesiinnoi kompetentnosti pratsivnykiv patrolnoi politsii. [Practical aspects of formation of professional competence of patrol police officers]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova – Scientific journal of the National Pedagogical University named after MP Drahomanov*. 5 (125) 20, P. 29–35. [in Ukrainian].

6. Davyhora, Yu. I., Khudiakova, N. Yu., & Bondarenko, V. V. (2020). Humanistychnyi aspekt formuvannia profesiinnoi kompetentnosti maibutnykh pravookhorontsiv u konteksti novoi kontseptsii diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Humanistic aspect of formation of professional competence of future militiamen in the context of a new concept of activity of the National Police of Ukraine]. *Modern science: problems and innovations: 7th International Scientific and Practical Conference*. Stockholm, Sweden. P. 172–177. [in Ukrainian].

7. Bondarenko, V., Reshko, S., & Didkovskiy, V. (et al.). (2021). *Spetsialna fizychna pidhotovka. [Special physical training]*. Kyiv. Retrieved from: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/3d021e3e-db65-4e01-a328-ac67fef1574f/content> [in Ukrainian].

8. Bondarenko, V. V., Prontenko, K. V. & Prontenko, V. V. (2013). Model hotovnosti maibutnoho pravookhorontsia do diialnosti v umovakh napadu ozbroienoho suprotivnyka [A model of the readiness of the future law enforcement officer to act in the conditions of an attack by an armed enemy]. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy – Young sports science of Ukraine*. 17, P. 17–22. [in Ukrainian].

9. Bondarenko, V. V., Khudiakova, N. Yu., Davyhora, Yu. I., & Rusanivskiy, S. V. (2020). Formuvannia profesiinykh umin i navychok u maibutnykh pravookhorontsiv pid chas fakhovoi pidhotovky [Formation of professional skills and abilities of future law enforcement officers during professional training]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 4, P. 37–44. [in Ukrainian].

10. Bondarenko, V., Bykova, H., & Rusanivskiy, S. (2021). Upravlinska kompetentnist suchasnoho kerivnyka v haluzi pravookhoronnoi diialnosti. [Managerial

competence of a modern manager in the field of law enforcement] *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy – Pedagogical innovations: ideas, realities, perspectives*. 2 (27), P. 7–14. Retrieved from: https://pi.iiod.gov.ua/images/pdf/2021_2/1.pdf [in Ukrainian].

11. Bondarenko, V., Okhrimenko, I., Piaskovskiy, V., Antoshchuk, A., & Marchuk, A. (2022). Scientific tools for forming professional competence of patrol police officers. *International Journal of Evaluation and Research in Education*. 11 (2), P. 687–695. DOI: 10.11591/ijere.v11i2.21987.

12. Bondarenko, V., Okhrimenko, I., Tverdokhvalova, I., Mannapova, K., & Prontenko, K. (2020). Formation of the professionally significant skills and competencies of future police officers during studying at higher educational institutions. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 12(3), P. 246–267. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/320>.

13. Bondarenko, V., Okhrimenko, I., Yevdokimova, O., Sydorochuk, N., Dzhezhyk, O., Boichuk, I., Kalashnik, N., Kozlovets, M., Slyusar, V., Pavlenko, V., Biruk, N., Verbovskiy, I., & Bloshchynskiy, I. (2020). Professional Skills and Competencies of the Future Police Officers. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 9 (5), P. 35–43. Retrieved from: <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/975>.

14. Zhukevych, I. O. (2013). Profesiina kompetentnist maibutnoho pravookhorontsia: sutnist i skladovi [Professional competence of the future law enforcement officer: essence and components]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy – Adult education: theory, experience, perspectives*. 6, P. 54–60 [in Ukrainian].

15. Zakharchenko, O. (2020). Rol ta znachennia pisliadyplomnoi osvity politseiskyykh u pidvyshchenni yikhnoho profesiinoho rivnia [The role and significance of postgraduate education of police officers in increasing their professional level]. *Pidpriemstvo, gospodarstvo i pravo – Enterprise, economy and law*. 6, P. 138–142. [in Ukrainian].

16. Zakon Ukrainy pro Natsionalnu politsiu: vid 2 lyp. 2015 r. No. 580-VIII [Law of Ukraine on National Police from July 2, 2015, No. 580-VIII]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian].

Bondarenko Valentyn, Doctor of Pedagogical Science, Professor, Chair the Department of Special Physical Training, National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

Bykova Hanna, Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor, Associate Professor the Department of Special Physical Training, National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

Nikitenko Oleksii, Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor of the Department of Physical Education, Sports and Human Health, University of State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Kyiv region, Ukraine

Buriak Svitlana, Lecturer of Special Physical Training, National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

SELF-DEFENSE TACTICS AS A COMPONENT IMPROVEMENT OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF LAW OFFICERS IN THE POST-GRADUATE EDUCATION SYSTEM

Summary.

It has been established that the military aggression against our country has actualized the issue of the professional competence of the employees of the National Police. On the basis of the analysis of situations of official activity of police officers, a low, and sometimes insufficient, level of professional competence formation was established.

The scientific literature has been elaborated, which highlights the peculiarities of the formation and improvement of the professional competence of police officers at various stages of professional training. Normative documents regulating the specifics of post-graduate education of police officers have been studied. The components of the post-graduate education system of police officers are highlighted. The thematic content of short-term and long-term professional development and specialization courses for police officers is considered.

It has been established that the stages of self-defense tactics improvement in the post-graduate education system are: 1) awareness by the law enforcement officer of the need for professional development and formation of self-defense tactics skills and the use of police coercion measures; 2) planning and formation of an individual strategy for the development of these skills; 3) direct practical activities for the implementation of assigned tasks, aimed at the development of relevant skills; 4) analysis and correction of activities related to the development of skills in self-defense tactics by a scientific and pedagogical worker. The key directions for improving skills in self-defense tactics and the use of coercive police measures in the system of postgraduate education of police officers have been identified, including: compliance with a number of pedagogical principles, the involvement of appropriate means, training methods, and in-depth practical orientation.

Prospects for further research consist in the substantiation and development of situational tasks from practical situations of official activity, taking into account the specialization of police officers undergoing training in the postgraduate education system.

Keywords: *postgraduate education; professional competence; police officer; professional development; self-defense tactics; tactical training.*

Стаття надійшла до редколегії 15 лютого 2024 року